

COMPETENȚELE DIDACTICE ALE PROFESORULUI EFICIENT

Prof. Silvia Zaharia

Competența educatorilor din învățământ semnifică acel ansamblu de capacități cognitive, afective, motivaționale și manageriale care interacționează cu trăsăturile de personalitate ale educatorului, conferindu-i acestuia calități necesare efectuării unei prestații didactice care să asigure îndeplinirea obiectivelor proiectate de către marea majoritate a elevilor, iar performanțele obținute să se situeze aproape de nivelul maximal al potențialului intelectual al fiecăruia.

Dimensiunile competenței profesionale a educatorilor sunt:

- competența de specialitate;
- competența psihopedagogică;
- competența psihosocială și managerială.

Competența de specialitate cuprinde trei capacități principale

- cunoașterea materiei;
- capacitatea de a stabili legături între teorie și practică;
- capacitatea de înnoire a conținuturilor în consens cu noile achiziții ale științei în domeniul respectiv (dar și în domenii adiacente).

Competența psihopedagogică este rezultanta următoarelor cinci capacități:

- capacitatea de a cunoaște elevii și de a lua în considerare particularitățile lor de vârstă și individuale la proiectarea și realizarea activităților instructiv-educative;
- capacitatea de a comunica cu elevii, de a-i influența și motiva pentru activitatea de învățare, în general, și pentru învățarea unei anumite discipline de studiu, în particular;
 - capacitatea de a proiecta și realiza optim activități instructiv-educative;
 - capacitatea de a evalua obiectiv programe și activități de instruire, pregătirea elevilor, precum și șansele lor de reușită;
- capacitatea de a-i pregăti pe elevi pentru autoinstruire și autoeducație.

Competența psihosocială și managerială presupune cel puțin patru capacități:

- capacitatea de a organiza elevii în raport cu sarcinile instruirii și de a stabili relații de cooperare, un climat adecvat în grupul de elevi și de a soluționa conflictele;
- capacitatea de a-și asuma răspunderi;
- capacitatea de a orienta, organiza și coordona, îndruma și motiva, de a lua decizii în funcție de situație.

Profesorul eficient dispune de anumite caracteristici specific *și abilități*. Prof.univ.dr. P. Golu, bazându-se pe o serie de studii din literatura străină de specialitate (P.P.D. Eggen, D. Kanchak ș.a.) realizează o sinteză a însușirilor care intră în componența modelului celui ce instruieste eficient. Acesta vizează: atitudinile; organizarea; comunicarea; focalizarea; feed-back-ul; monitorizarea; chestionarea.

Competențele profesorului au constituit dintotdeauna și rămân o problemă, deoarece, deși există sintagma ”profesor ideal”, în realitate acesta nu există, din păcate. Competențele necesare unui bun cadru didactic, ancorat în realitățile mileniului III, sunt de ordin general și se consideră că ele se referă la anumite caracteristici ale educației și ale sistemului de învățământ preuniversitar actual.

Articolul încearcă să readucă în atenție subiectul ”profesorului ideal”.

Competențele unui profesor diferă de nivelul său de experiență, debutant sau expert și de obiectul pe care-l predă.

O detaliere a lor ne permite să le organizăm în:

1. competențe privitoare la subiectul și conținutul învățării;
2. competențe referitoare la clasă;
3. competențe cu privire la școală și la sistemul educativ;
4. valorile, atributele și abilitățile implicate de profesia didactică
5. competențele de comunicare se bazează pe abilitatea de a înțelege, de a exprima și de a interpreta gânduri, sentimente și fapte atât pe cale orală cât și în scris (ascultare, vorbire, citire și scriere) într-o gamă potrivită de contexte sociale – la serviciu, acasă, în educație și instruire – conform cu dorințele sau nevoile individului.

Comunicarea într-o limbă străină de asemenea apelează la abilități de mediere și înțelegere culturală. Nivelul performanței va varia între cele patru dimensiuni, între diferitele limbi și conform cu moștenirea și cadrul lingvistic al individului.

a. Competențe științifice, metodice și psihopedagogice:

- Să conducă procesul de predare – învățare - evaluare și să valorifice cunoștințele științifice de specialitate, psihopedagogice și metodice la nivel înalt;
- Să dovedească autoritate profesională recunoscută de către elevi, părinți și cadre didactice de specialitate;

- Să demonstreze că poate lucra cu elevi de diferite vârste și îi poate motiva pentru realizarea obiectivelor propuse. Exemple: participarea la concursuri școlare, realizarea de proiecte pe tema Francofoniei, a Zilei Limbilor Europene;
- Să elaboreze și să folosească instrumentele de evaluare specifice procesului instructiv-educativ și nivelului de pregătire a elevilor;
- Să formeze elevilor competențele cheie: aptitudini și competențe lingvistice, de învățare, civice, interpersonale, interculturale și sociale, de exprimare culturală. Exemple: participarea la acțiuni cu caracter civic “Tambours de la Paix”, concursuri de cultură generală pe site-ul Francophonie 2012;
- Să posede cunoștințe de psihologie și de metodică.

b. Competențe manageriale:

- Să respecte legislația în domeniul învățământului;
- Să fie receptiv la nou și creativ;
- Să fie capabil să coordoneze activități diverse;
- Să fie capabil să se autoevalueze periodic și să realizeze schimbări în urma autoevaluării;
- Să realizeze diagnoza, prognoza și proiectarea activităților la disciplina pentru care este profesor;
- Să posede abilitatea de a da și ierarhiza sarcini;
- Să gestioneze corect bugetul de timp al celor cu care comunică.

c. Competențe de evaluare

- Să stăpânească tehnicile de control, de apreciere, de îndrumare, de perfecționare, de autoperfecționare;
- Să dețină capacități de analiză și sinteză, de construire a unor alternative, de luare a unor decizii optime în funcție de contextual dat;
- Să respecte specificul fiecărui tip de lecție;
- Să poată aplica normele de deontologie profesională;
- Să stăpânească tehnicile de verificare a îndeplinirii și respectării deciziilor, a măsurilor și îndrumărilor.

d. Competențe decizionale:

- Să stabilească variante ale deciziei și să o aleagă pe cea mai potrivită în momentul comunicării unor aspecte;
- Să lucreze în grup sau în echipă;
- Să motiveze elevul pentru a-l urma ca lider;
- Să dovedească flexibilitate și curaj în luarea deciziei corecte în momentul evaluării;
- Să-și asume responsabilitatea pentru toate aprecierile și recomandările făcute, acțiunile întreprinse;
- Să cunoască/stăpânească legislația, în general și legislația școlară, în special.

e. Competențe de relaționare:

- Să manifeste încredere și respect față de cei pe care îi educă;
- Să comunice deschis cu elevii și să manifeste corectitudine în relațiile cu aceștia;
- Să colaboreze cu elevii și cadrele didactice;
- Să consilieze elevii pe diverse probleme;
- Să aibă capacitate organizatorică, de persuasiune și rezistență la stres.

f. Competențe de formare:

- Să participe la cursurile de formare recomandate pentru cadrele didactice;
- Să realizeze momente de formare a cadrelor didactice debutante;
- Să motiveze cadrele didactice pentru propria dezvoltare profesională;
- Să consilieze cadrele didactice pentru realizarea schimbărilor în procesul de predare-învățare - evaluare.

Conceptul de competență, caracteristicile acesteia și câteva modele identificate în documentele europene și naționale care fac apel la competență. O competență evoluează în funcție de ceea ce face cu ea persoana care a construit-o. Ea poate rămâne strict ancorată într-o situație, după cum poate fi adaptată la alte situații, poate deveni generalizabilă și poate fi conceptualizată. Apreciem ca fiind extrem de utilă exemplificarea modelului integrator al competenței oferit de profesorii universitari D. Potolea și S. Toma în sensul că, un cadru didactic știe cum să acționeze competent dacă cunoaște modul de a selecționa, combina și mobiliza un număr de resurse pertinente și are abilitatea de a da rezultate la nivelul standardelor profesionale în contextul unui cadru temporal predeterminat.

Aspecte legate de rolul de consilier al cadrului didactic care vine să întâmpine nevoile elevilor și să sprijine consilierul specializat - competențele de consiliere sunt considerate componente esențiale ale profilului profesional al cadrului didactic. Prin dobândirea sau dezvoltarea competențelor de consiliere, cadrele didactice pot determina scăderea numărului de evenimente cu impact negativ asupra formării personalității tinerei generații.

BIBLIOGRAFIE

1. Cristea, S., Fundamentele pedagogiei, Ed. Polirom, Iași, 2010.
2. Dictionnaire de la philosophie, Larousse, Paris, 1995.
3. Frasineanu, E. S.; Material suport de curs pentru studenți la disciplina pedagogie
4. Stanciu, N., Stanciu, R.M., *Reflecții metodice și psihopedagogice*, Editura CCD „I.Gh. Dumitrascu” Buzau, 2005
5. Mariana Dragomir, *Managementul activităților didactice*, Editura Eurodidact, Cluj
6. www.scribd.com/doc/.../Competențele-profesorilor